

Ministarstvo finansija
i socijalnog staranja

NVO Crnogorska Iskra
Berane

Informator

ZA NASILJE NEMA OPRAVDANJA PRIJAVI NASILJE NE BUDI SAUCESNIK U ZLOCINU

Ministarstvo finansija i socijalnog staranja
Projekat "Savjetovalište - servis za suzbijanje porodičog nasilja" finasiran od strane
Ministartva finansija i socijalnog staranja u 2021.godini na Javnom konkursu
"Zastita od nasilja nad zenama i nasilja u porodici"

Informator

Zastita od nasilja nad zenama i nasilja u porodici

Projekat Savjetovanište Servis za suzbijanje porodičog nasilja

Autorke:

Mr Ana Golubović Popović
Danijela Bojović
Dr Zuhra Hadrovic
Marijana Lutovac Tmušić
Dragana Popovic

Izdavač:

Nvo Crnogorska ISKRA Berane

Facebook: NVO Iskra Berane

Instagram: Iskra.nvo

web: www.iskra.org.me

E-mail : info@iskra.org.me

Tel: 068-415-343

Tiraž: 100

Ministarstvo finansija i socijalnog staranja Projekat "Savjetovaništ- servisa suzbijanje porodičog nasilja" finasiran od strane Ministartva finansija i socijalnog staranja u 2021.godini na Javnom konkursu " Zastita od nasilja nad zenama i nasilja u porodici "

Sadržaj:

1. Šta podrazumijeva *Nasilje u porodici* ?
2. Obilježja nasilja
3. **Danas sam dobila cvijeće**
4. Šta podrazumijeva nasilje u porodici ?
5. Zasto zene trpe nasilje ?
6. Zasto zene ostaju sa nasilnicima ?
7. Nasilje nad ženama i zdravlje
8. Ko može biti nasilnik
9. Istanbulska konvencija
10. Organi i ustanove koji obezbjeđuju zaštitu od nasilja
11. Prava žrtve nasilja u porodici
12. Obaveza hitne intervencije po prijavi nasilja
13. Plan pomoći žrtvi i socijalna zaštita
14. Postupanje ako su djeca svjedoci ili žrtve nasilja u porodici
15. Zaštitne mjere
16. Nasilje kao krivično djelo
- 17.

1. Šta podrazumijeva Nasilje u porodici ?

Nasilje u porodici najčešći je vid ugrožavanja ženskih ljudskih prava, koji ujedno ugrožava fizičko i mentalno zdravlje žene.

Nasilje u porodici možemo odrediti i kao skup ponašanja čiji je cilj kontrola nad drugim osobama upotrebom sile, zastrašivanjem i manipulacijom.

Takvo određenje nasilja može se primijeniti u svim oblicima porodičnog nasilja - fizičko zlostavljanje, psihičko zlostavljanje, seksualno zlostavljanje i materijalno i radno iskorišćavanje. Svim ovim oblicima nasilja u porodici najčešće su izloženi: djeca, žene i starije osobe.

Nasilje u porodici je: sklop fizičkog, psihičkog, seksualnog i ekonomskog zlostavljanja, kontrole i prijetnji; najčešći i najskriveniji vid nasilja; najčešći uzrok povreda zbog kojih se žena javlja u službu hitne pomoći; čest uzrok samoubistava - žrtve nasilja u porodici šest puta češće pokušavaju samoubistvo od ostalih žena.

Razvojem svijesti o ljudskim pravima, pravima djece, žena i starijih u porodici, u posljednje četiri decenije srušeni su brojni stereotipi o idealnoj porodici. To se, između ostalog, odnosi na uvjerenje o djetinjstvu kao najsrećnijem razdoblju života, uvjerenje da su počinitelji seksualnog zlostavljanja najčešće osobe nepoznate žrtvi, ili uvjerenje o dostojanstvenoj starosti u krugu najbližih.

Klinička iskustva i empirijska istraživanja pokazala su da porodica, kao osnovna jedinica društva, nije uvijek podržavajuće okruženje koje pruža emocionalnu, socijalnu i materijalnu podršku članovima, već može biti i nasilno okruženje u kojem se na najbrutalniji način krše osnovna ljudska prava njenih članova.

2. Obilježja nasilja

Nasilje u porodici se može objasniti jedino djelovanjem većeg broja činilaca, koji se opet mogu grupisati na više nivoa, uključujući *individualna obilježja, obilježja porodice i obilježja šire društvene zajednice.*

- Individualni nivo podrazumijeva osobine ličnosti, razvojni put pojedinca, njegove ili njene životne poglede, vrijednosti, uvjerenja.
- Porodični nivo odnosi se na dinamiku, uloge i obrasce ponašanja u partnerskim odnosima među svim (najmlađim i najstarijim) članovima porodice.
- Socijalni nivo uključuje institucionalne odnose, obilježja i norme lokalne zajednice, zakone i praksu pravosudnih organa i sl.

1. Pojedinac može biti izložen nasilju u porodici tokom cijelog svog života - od djetinjstva do duboke starosti. U porodici su najčešće zlostavljani žene, djeca i ostarjele osobe.
2. Nasilje u porodici uključuje širok raspon ugrožavajućih ponašanja koje jedan član (ili više njih) upotrebljava da bi uspostavio kontrolu i moć nad drugim članom porodice, odnosno zadovoljio neke svoje potrebe na uštrb drugog člana.
3. Posljedice izloženosti nasilju su brojne i bitno utiču na mentalno zdravlje, kako onih koji su mu neposredno izloženi, tako i onih koji su njegovi posmatrači. Najčešće posljedice

izloženosti nasilju su: nisko samopoštovanje, depresija, agresija, pokušaj samoubistva, zavisnost, slabo funkcionisanje na radnom mjestu, u školi i sl.

4. Postoji jasna povezanost između prisustva nasilja u porodici i količine nasilja u društvu, uključujući i nasilje prikazivano u medijima.
5. Postoji međugeneracijski prenos nasilja u porodici. Smatra se da količina nasilja doživljena u djetinjstvu doprinosi razvoju i pribjegavanju nasilju u odrasloj dobi.

3. Danas sam dobila cvijeće

Danas sam dobila cvijeće.
Nije mi bio rođendan, niti poseban dan.
Sinoć smo imali svoju prvu svađu i rekao mi je puno okrutnih stvari koje su me povrijedile.
Znam da mu je žao i da nije mislio ono što je rekao, jer danas mi je poslao cvijeće.

Danas sam dobila cvijeće.
Nije nam bila godišnjica niti kakav poseban dan,
Sinoć me bacio o zid i počeo gušiti. Izgledao je kao u noćnoj mori.
Nisam mogla vjerovati da je stvarnost.

Ujutro sam se probudila sva ogorčena i plava posvuda po tijelu.
Znam da mu je sigurno žao jer mi je danas poslao cvijeće.

Danas sam dobila cvijeće, i nije bio Majčin dan niti kakav poseban dan.
Sinoć me je ponovo istukao, bilo je gore od svih prijašnjih puta.
Ako ga ostavim, šta ću učiniti?
Kako ću se brinuti za svoju djecu?
Šta sa novcem?
Bojim se njega, a još više odlaska.
Znam da mu je sigurno žao, jer mi je danas poslao cvijeće.

Danas sam dobila cvijeće.
Danas je bio poseban dan.
Dan mog sprovoda.
Sinoć me napokon ubio.
Istukao me do smrti.
Da sam bar skupila dovoljno hrabrosti da ga ostavim,
Danas ne bi dobila cvijeće.

Jednom su mi rekli: Nije bitno koliko voliš tog čovjeka,
Nije bitno koliko on tebe voli, ali ako kad digne ruku i udari te...
Nije vrijedan tvoje ljubavi.

Za sve žene koje trpe PORODIČNO NASILJE. U ovom trenu kada ovo čitate postoje žene koje su upravo premlaćivane, koje su uplašene, kojima je uzeto ljudsko dostojanstvo, koje su ugrožene...

4. ŠTA PODRAZUMIJEVA NASILJEM NAD ŽENOM U PORODICI

Nasilje u porodici se razlikuje od nasilja van porodice i uvijek predstavlja zloupotrebu moći i pokušaj vršenja kontrole, najčešće nad članovima/ članicama porodice koji/e imaju manje moći i/ili zavise od drugih. I žene i muškarci mogu biti učinioci/teljke nasilja, ali je rodna dimenzija nasilja u porodici njegova suštinska karakteristika. Sve statistike (i formalne i neformalne) ukazuju da su žene najčešće žrtve nasilja, a muškarci, posebno njihovi partneri, najčešći učinioci nasilja

Kada žena učini vidljivim nasilje koje trpi u porodici, time neće osramotiti sebe i porodicu. Nasilje kojem je izložena nije njena sramota.

Svako ponašanje ili radnja koja je učinjena protiv volje žene, a koje je ugrožava psihički, fizički, seksualno, ekonomski, ili ugrožava njeno spokojstvo predstavlja nasilje ili zlostavljanje

Psihičko nasilje

Psihičko nasilje je najrasprostranjeniji vid nasilja, kada nasilnik žrtvu vrijeđa, ismijava, kritikuje, optužuje, prijeti, naziva pogrdnim imenima, ponižava, omalovažava nju ili njenu rodbinu i prijateljice (npr. „ti si glupa“, „ti si nesposobna“, „vidi kakva ti je majka“, „tvoje prijateljice loše utiču na tebe“, i sl.), a ljubomoran je, prisluškuje njene razgovore, pretresa njenu tašnu i druge lične stvari, ograničava ili onemogućava komunikaciju sa rodbinom i prijateljicama, kada je svojim ponašanjem navodi da misli da je „luda“ i druge slične situacije

Fizičko nasilje

Fizičko nasilje podrazumijeva: šamaranje, udaranje, guranje, šutiranje, štipanje, gnječenje, čupanje za kosu, lomljenje djelova tela, posjekotine, gašenje cigareta po tijelu, davljenje, grebanje, ujedanje, saplitanje, gađanje nekim predmetom i druge slične nasilne radnje.

Ekonomsko nasilje

Žena je žrtva ekonomskog nasilja kada joj partner ne daje novac za potrebe porodice, ne dozvoljava joj da ima uvid i pristup porodičnoj zaradi, uzima joj zaradu i kartice, ograničava potrošnju, traži od nje da opravda i najmanji trošak, primorava je da napusti posao, ili joj ne dozvoljava da se zaposli, manipulacijama joj onemogućava da napreduje u poslu ili da se školuje (npr. uvijek pred ispit ili njenu obavezu na poslu pravi ekscese, uplaćuje joj skupa putovanja, organizuje dolazak gostiju), a sva zajednički stečena imovina se vodi na njegovo ime.

Ugrožavanje spokojsva

Spokojsvo se ugrožava vikom, galamom, istjerivanjem iz stana/ kuće, sakrivanjem ili izbacivanjem ličnih stvari, dokumenata i sl, razbacivanjem, cijepanjem i uništavanjem predmeta, nanošenjem štete na kućnim aparatima i drugim sličnim radnjama koje mogu izazvati uznemirenost, zabrinutost i strah članova porodice

Druge vrste nasilja U raznim životnim situacijama i na raznim mjestima mogu se javiti i neke druge vrste nasilja (npr. kada nasilnik o žrtvi iznosi nešto neistinito što šteti njenom ugledu, kada priča drugima bilo šta iz njenog ličnog ili porodičnog života i drugo)

5. ZASTO ZENE TRPE NASILJE ?

Zene najčešće ne govore o nasilju i trpe nasilje zbog:

- ✓ djece (prijetnji nasilnika, ekonomskih problema, neće imati oca i sl.);
- ✓ neobaviještenosti o pravima žena;
- ✓ mehanizama izolacije i kontrole

- (rodbina i prijatelji bježe);
- ✓ obećanja nasilnika da će se promijeniti; - traženja pogrešnog uzroka (posao, roditelji, žena);
- ✓ idealizovanja nasilnika - „nije on takav“;
- ✓ pogrešno usmjerene ljubavi - prema nasilniku;
- ✓ straha od prijetnji ubistvom;
- ✓ osjećaja krivice ako žena ode (piće, ubiće se...);
- ✓ stanja „zamrznutog straha“ i bespomoćnosti (ne pruža otpor);
- ✓ nezaposlenosti, materijalne zavisnosti; - osjećaja stida i sramote zbog neuspjelog braka;
- ✓ nedostatka samopouzdanja („loša“, „kurva“ i sl.);
- ✓ „naviknutosti“ na nasilje od malena; - fizičke i psihičke iscrpljenosti
 - plaše se samoće, starosti;
- ✓ odsustva podrške okoline;
- ✓ neefikasnosti institucija;
- ✓ religijskih uvjerenja i običaja koji su protiv razvoda..

Naučene da nasilničko ponašanje muškaraca prihvataju kao životni koncept, žene često ne prepoznaju nasilje i ne suprotstavljaju se. Polna socijalizacija je moćna.

Društvo od žena očekuje da budu smjerne, strpljive, poslušne, pomirljive i pokorne. Ne poštujući očekivane obrasce ponašanja, one izdaju ženski rod i žensku prirodu.

Patrijarhalno

vaspitanje dobijeno u primarnoj njima. porodici doprinosi poistovjećivanju rodnih sa polnim ulogama.

Domaće nasilje naročito teško prepoznaju i spremne su da ga dugo tolerišu žene koje su odrasle pored oca nasilnika. Nerijetko one i muža biraju prema poznatom modelu nasilnika.

Nasilje je za njih uobičajeni, prihvaćeni vid ponašanja muškaraca. Uz to često ide i majčina poruka „trpi i ja sam trpjela“ ili „žena je stvorena da trpi“ i sl. Zašto žene trpe nasilje? Činjenica je da mnoge žene ostaju u nasilnim vezama.

Porodica, prijatelji, komšije, pa čak i stručnjaci, ne razumiju zašto žene trpe nasilje. Istraživanja i iskustvo su pokazali da žene kao najčešće razloge prihvatanja života u nasilju navode one koji se uklapaju u opšte društveno prihvaćene predrasude o nasilju.

6. Zašto žene ostaju sa nasilnicima?

Ne postoji samo jedan razlog. Mnoge osobe koje nijesu imale ili nijesu u vezi sa nasilnim partnerom izjavljuju da bi odmah raskinule takvu vezu i otišle. Međutim, uvijek treba imati na umu da su i mnoge žrtve koje trpe nasilje razmišljale na isti nači kada su zasnivale partnerski odnos. Postoji mnoštvo ozbiljnih faktora koji utiču na odluku žrtve nasilja da ode ili ostane. Evo najčešćih razloga koje su navodile žene - žrtve porodičnog nasilja:

ZBOG DJECE.

Žene ne odlaze od nasilnika jer se boje da pri razvodu neće dobiti djecu. Nasilnici primjenjuju prisilne taktike, čime ženu psihofizički iscrpljuju, govore joj - ako ode, nikada više neće vidjeti djecu. U svojoj kontroli nad ženom idu tako daleko da prijete da će djecu pobiti, što u ženi izaziva ogroman strah i ona ostaje sa nasilnikom. Žene ne poznaju pravne propise, pa misle da neće dobiti djecu. Odvojenost od djece teža im je od trpljenja nasilja. Pored toga, patrijarhalna kontrola ženi nalaže da nije dobro za djecu ako rastu bez oba roditelja. Nju je strah da će je djeca kriviti što ih je odvojila od oca. Psihološka istraživanja kažu da je za razvoj djeteta dovoljan jedan roditelj, koji nije nasilan i koji je odgovoran prema djetetu, a

Zašto žene trpe nasilje - to je dio patrijarhalne istorije koja je stvorila hiljade malih mehanizama protiv žena i njihovog slobodnog razvoja. Kada su birale partnera, žene nijesu birale nasilnika, ali često žive godinama sa

nasilnici nijesu odgovorni prema djeci.

Mnogima muževi govore da nemaju nikakva prava, ne samo na djecu, nego i na stan, podjelu imovine, izdržavanje... i one im vjeruju. To neznanje stvara jaki strah, koji ženu onemogućava da uradi za sebe ono što je najbolje - da napusti nasilnika.

2. PRIMJENA MEHANIZAMA POTPUNE KONTROLE I IZOLACIJE.

Nasilnici primjenjuju nad ženom totalnu kontrolu, upravljaju njenim životom, počevši od toga da joj zabranjuju kontakte sa drugim ljudima, pokušavaju je izolovati onemogućavajući joj kretanje, čime je isključuju iz svih životnih tokova. Kontrolu vrše i u ekonomskom resoru, pa ni svojim novcem ne mogu samostalno raspolagati. Socijalno izolovana, žena ne vidi izlaz iz nasilja, nema informacija niti podrške od drugih.

3. OBEĆANJE NASILNIKA DA ĆE SE PROMIJENITI.

Poslije nasilnih incidenata muškarci obećavaju da će se promijeniti, mole za oprostaj. To je faza kad oni manipulišu ženom, šaljući joj cvijeće, radeći sve što žena želi. I prije nego što se žena ponada da će se on promijeniti, nasilnik počini novo nasilje, kako bi ženu i dalje držao pod kontrolom.

4. POGREŠNO TRAŽENJE UZROKA NASILJA.

Žene ponekad neobjektivno vide situaciju, nalaze opravdanje za nasilje najčešće kriveći sebe. Misle da je nasilnik takav jer npr. ima problema na poslu, ili su krivi njegovi roditelji, prijatelji... dakle, krivi su drugi a on je idealan. A kada se sjete "starih" vremena, lijepih trenutaka, iluzorno očekuju da će biti bolji. Uporno čekaju neko bolje sutra.

1. NEOBAVIJEŠTENOST O SVOJIM PRAVIMA.

Nedovoljna informisanost žena o njihovim pravima često ih zadržava u braku. Ponekad misle da mu treba pomoć psihijatra, a on za to ne želi ni da čuje, i tako godine prolaze, a on je sve gori...

6. STRAH OD PRIJETNJI UBISTVOM.

Prijetnje da će ubiti ženu sastavni su dio verbalnog nasilnog ponašanja. Strah da će biti ubijena parališe ženu i ona više ne smije ni spomenuti razvod.

5. NASILNIK IZAZIVA KRIVICU KAD ŽENA ŽELI DA ODE.

Ako žena pokuša da ode, da je ne bi izgubio, nasilnik je dovodi u situaciju da se osjeća krivom ako ode. Često prijeti samoubistvom, napuštanjem posla.

8. ŽENE SE NALAZE U STANJU "ZAMRZNUTOG STRAHA", BESPOMOĆNOSTI.

Žene koje trpe maltretiranja postaju nespремne na pružanje otpora i sve pogodnije za dalja zlostavljanja. Umjesto suprotstavljanja nasilniku, ona ga pokušava smiriti, pokušava da ne pokaže strah. To je stanje "zamrznutog straha", bespomoćnosti. Uplašena za svoj život sve će učiniti kako bi preživjela udovoljavajući nasilniku sve moguće hirove.

9. NEZAPOSLENOST ŽENE -- MATERIJALNA SIGURNOST.

Ako žena nije zaposlena, nema svog novca, finansijski je zavisna od nasilnika. Ne vjerujući u svoje sposobnosti, a ponekad i zbog objektivnih razloga, ostaje sa nasilnikom. Ako nikada nije radila, teško joj je prvi put naći posao. Ako radi, boji se da neće imati dovoljno novca za sebe i djecu, pogotovo ako nema adekvatno riješeno stambeno pitanje.

10. OSJEĆAJ SRAMOTE ZBOG NEUSPJEŠNOSTI BRAKA.

Mnogim ženama jedini smisao života bio je da se udaju, te smatraju da moraju da trpe sve što im se događa i da je sramota priznati da im je brak neuspješan. Pored toga, socijalizacijom su naučene da je njihov zadatak da brak učine uspješnim, da ga održe, te one kriju nasilje kako bi sačuvale sliku srećnog braka „pred svijetom“. Nasilje je za njih cijena za održanje braka, ženska sudbina.

11. NEDOSTATAK SAMOPOUZDANJA.

U situacijama nasilja nasilnici sistematski razaraju samopouzdanje žena, koje vremenom izgube povjerenje u sebe i svoje sposobnosti. Nasilnici omalovažavaju sve što žena samostalno uradi i zato se žene pitaju gdje je njihova krivica. Počinju da vjeruju da su nasilje zaslužile.

12. „NAVIKNUTOST“ NA NASILJE OD MALENA.

Ako je odrasla pored oca nasilnika i bila maltretirana kao dijete, ona prihvata nasilje kao normalni način života, što parališe svaku njenu misao o suprotstavljanju i promjeni. Naime, socijalizacijom tj. prihvatanjem tradicionalne uloge ženskog pola u ženi se usadilo vjerovanje da nema pravo na kontrolu nad svojim životom.

13. FIZIČKA I PSIHIČKA ISCRPLJENOST.

Nasilje dovodi do psihofizičke iscrpljenosti, bolesti, kao logične posljedice dugotrajnog preživljavanja nasilja. Tada je mnogim ženama teško da napuste zajednicu. Misle da ih više niko neće poželjeti, potcjenjuju sebe misleći da neće moći opstati same, pa tako iznemogle, iscrpljene, nemaju drugog izbora nego da ostanu sa nasilnikom.

14. ODSUSTVO PODRŠKE NAJBLIŽIH.

Najbliži, porodica i prijatelji ne odobravaju razvod. Ne postoji razumijevanje za njenu situaciju. Kažu

joj: "Bolje da si i nesrećno udata, nego razvedena." Roditelji je podsjećaju da ga je sama izabrala. Smatraju da je žena kriva za nasilje.

15. NEEFIKASNOST INSTITUCIJA. Žene se nerado odlučuju da prijave nasilje, jer društvene - pravne i medicinske - institucije ignorišu muško nasilje, zbog vladajuće ideologije u odnosu među polovima.

16. RELIGIJSKA UVJERENJA I OBIČAJI.

Još uvijek postoje religijske predrasude o razvodu, a protivljenje razvodu je dominantno i u običajnom ponašanju, koje predstavljaju društveni pritisak da se sačuva brak. Pored toga, tradicionalno se

smatra dozvoljenim upotreba sile radi kontrolisanja supruge. Prihvatajući predrasude, žena ne želi da je drugi osuđuju i kritikuju i ne vidi rješenje izlaska iz nasilja.

17. SOCIJALNA IZOLOVANOST ŽENE.

Žene koje trpe nasilje obično ne poznaju druge takve žene, jer se o nasilju rijetko kada govori. Misle da se nasilje događa samo njima i da je to njihov privatni problem. Tome doprinosi činjenica da vladajuća patrijarhalna ideologija toleriše nasilje kao način rješavanja porodičnih sukoba i da ne postoji efikasno reagovanje institucija. Zbog toga žene prisilno ostaju da žive sa nasilnic

plaćeni poslovi ugrožavaju fizički i mentalni integritet žene i doprinose nedovoljnoj brizi za sosptveno zdravlje.

Unapređivanje zdravlja žena poboljšava ne samo zdravlje jedinke već i zdravlje djece i stanje porodice, unapređuje radnu snagu i dobrobit zajednice.

7. Nasilje nad ženama i zdravlje

Postoji izrazita povezanost između fizičkog nasilja nad ženama i njihovog stanja zdravlja.

Žene koje su bile izložene nasilju češće od ostalih žena uzimaju lijekove protiv mučnine, depresije i stresa. Poznavanje činjenica o ženskom zdravlju omogućava da se bolje razumiju potrebe žena. Nije dovoljno prikupiti činjenice o ženskom zdravlju, već ih je potrebno i analizirati iz ženske perspektive.

Žene nijesu „muškarci u drugoj ambalaži“. Zdravlje ima pol i polna diskriminacija utiče na žensko zdravlje.

Muško nasilje, opterećenost ulogom majke i domaćice, siromaštvo i manje

Posljedice lošeg zdravlja žene:

- opterećenje;
- -akutna bolest,
- hronični zdravstveni problemi i -invaliditet;

Porodično nasilje je “skrivena epidemija” i uzrok hroničnog stresa. Simptomi stresa remete život i ugrožavaju zdravlje, a brojne manifestacije su:

- ✓ glavobolja, bolovi u vratu, ramenima, leđima; -

8. Ko može biti nasilnik ?

Nasilnik može biti svako, jer nasilnici pripadaju svim društvenim strukturama različitih su profesija, nivoa obrazovanja, imovnog stanja, nacionalnosti.

Nasilnik uglavnom vrši nasilje promišljeno (kada nema svjedoka, jer kontroliše svoje ponašanje i suzbija agresiju sve dok ne ostane nasamo sa žrtvom), tako da nema dokaza (čupa žrtvu za kosu, gura je niz stepenice, ili prilikom udaraca pažljivo cilja one djelove tijela na kojima neće ostati vidljive modrice) i manipulativno (u javnosti se pretvara da je sve u redu, ide u kupovinu, donosi cvijeće, vodi žrtvu na večere, putovanja, opravdava i umanjuje nasilje, moli za oprostaj i prikazuje sebe kao „dobrog i pažljivog”).

Nasilnik koriste čitav niz taktika da bi manipulirao i ispoljio svoju moć: •

Dominacija - nasilnik mora da se osjeća glavnim u vezi, da donosi odluke vezane za žrtvu i njenu porodicu, govori joj šta da

- ✓ tikovi;
- ✓ nesаница;
- ✓ kožni osip;
- ✓ pad otpornosti
- ✓ povećanje osjetljivosti organizma;
- ✓ pogoršanje opšteg stanja ili bolest;
- ✓ depresija, uznemirenost, razdražljivost, nervoza, očajanje;
- ✓ bolovi u stomaku, dijareja, porast ili pad apetita;
- ✓ učestala pojava herpesa

radi i očekuje da ga žrtva sluša bez riječi. Prema žrtvi se odnosi kao prema sluzi, djetetu ili svom vlasništvu.

Ponižavanje - nasilnik će uložiti sve moguće napore da žrtva o sebi misli da je bezvrijedna i da je niko drugi ne bi želio, čime umanjuje šanse da ga žrtva napusti. To čini uvredama, nazivanjem pogrđnim imenima, ismijavanjem i omalovažavanjem.

Izolacija - nasilnik će žrtvu odvojiti od spoljnog svijeta, spriječavati je da se viđa sa porodicom i prijateljima, da ide u školu, ili na posao. Žrtva mora tražiti dozvolu za sve što radi. • Prijetnje - nasilnik često koristi razne prijetnje da bi uplašio žrtvu da ga ne napusti ili da ne podnese prijavu protiv njega (prijeti povredama i smrću žrtvi, njenoj djeci, drugim članovima porodice, čak i kućnim ljubimcima, ili samoubistvom, podnošenjem lažne prijave protiv žrtve, oduzimanjem djece).

• **Zastrašivanje** - nasilnik koristi razne tehnike zastrašivanja da bi žrtvu potčinio (prijetnje, prijeteće poglede i/ili gestove, razbijanje stvari u prisustvu žrtve, povrjeđivanje kućnog ljubimca, ili

prijetnje oružjem).

- **Poricanje i krivica** - nasilnici su spretni u pronalaženju opravdanja za ono što se ne da opravdati. Loša iskustva u djetinjstvu, loše raspoloženje tog dana, čak i sama žrtva predstavljaju izgovore kojim pokušavaju da pravdaju nasilje. Često predstavljaju nasilje “bezalzenijim” nego što jeste i potpuno poriču da se ono dogodilo. Skloni su i prebacivanju odgovornosti na žrtvu, na način da se pravdaju govoreći da je za njegovo nasilno ponašanje kriva žrtva.

Uprkos vjerovanju mnogih ljudi da su porodično nasilje i zlostavljanje ishod nasilnikovog gubitka kontrole nad svojim ponašanjem, ono predstavlja svjesni izbor nasilnika

Nasilje u porodici ima samo jednu svrhu: da postigne i zadrži potpunu kontrolu nad drugom osobom. Nasilnik nije „fer igrač“.

On koristi strah, krivicu, stid, zastrašivanje da bi žrtvu slomio i držao pod kontrolom. Može ugroziti i povrijediti žrtvu i/ili njene bližnje.

Prijetnje i verbalno zlostavljanja često prerastaju u fizičko nasilje. Dok fizičke povrede predstavljaju najočigledniju opasnost, emocionalne i psihološke posljedice nijesu tako očigledne, ali su takođe teške. Emocionalno nasilne veze mogu uništiti samopouzdanje, dovesti u stanja anksioznosti i depresije i učiniti da se žrtva osjeća usamljeno i bespomoćno. Niko ne treba da trpi ovakve patnje i prvi korak ka oslobađanju je da žrtva prepozna svoj položaj žrtve nasilja i zatraži pomoć koja joj je potrebna.

Prikrivanje i ćutanje žrtve ono je na šta se nasilnik najviše oslanja. To postiže: - zastrašivanjem;

prijetnjama;

- *sugerisanjem ženi da je saučesnica;*
- *prezirom prema okolini;*
- *izolacijom žrtve;*
- *podmićivanjem;*
- *lažima.*

Nasilnik čini sve da njegovo nasilje padne u zaborav kako bi izbjegao odgovornost. Dovodi u pitanje vjerodostojnost izjave zlostavljane žene na sljedeći način:

- *osporava ženinu uračunljivost;* - *osporava njen moralni kredibilitet;*
- *sve poriče*
- *tvrdi da žena laže;*
- *govori da ona sve preuveličava;*

- tvrdi da je žrtva sama sebi nanijela povrede;
- kaže da sve treba zaboraviti i ići dalje.

Sta je potrebno da bi se spriječilo nasilje nad ženama

- da žena bude informisana o svojim pravima; - da ima podršku i osnaživanje da istraje na svom putu izlaska iz nasilja;
- da zakonodavstvo, državni organi i institucije budu dovoljno senzibilisani u pogledu nasilja nad ženama;
- da policija, sudstvo, tužilaštvo i centri za socijalni rad, zdravstvene i obrazovne ustanove budu brze i efikasne kod rješavanja problema nasilja u porodici, da prave razliku između nasilnika i žrtve i da svoj rad posmatraju kao svoju profesionalnu dužnost i obavezu;
- da se promijeni patrijarhalni stav ljudi u pogledu nasilja i pozicije žena žrtava nasilja;
 - * da postoji spremnost žene koja je žrtva nasilja da sama koristi svoja prava.

ZAKON O ZAŠTITI OD NASILJA U PORODICI DEFINIŠE NASILJE U PORODICI

Crna Gora je 2010. godine usvojila Zakon o zaštiti od nasilja u porodici koji nasilje u porodici definiše na sljedeći način:

Nasilje u porodici je bilo koje ponašanje

nekog člana porodice kojim se ugrožava fizički, psihički, seksualni ili ekonomski integritet, mentalno zdravlje i spokojstvo drugog člana porodice, a naročito ako taj član porodice:

- upotrijebi fizičku silu, bez obzira da li je došlo do tjelesne povrede drugog člana porodice;
- prijeti napadom ili izaziva opasnost koja može prouzrokovati osjećaj lične nesigurnosti ili psihički bol drugog člana porodice;
 - verbalno napada, psuje, naziva pogrđnim imenom i na drugi način vrijeđa drugog člana porodice;
 - ograničava drugom članu porodice slobodu komuniciranja sa trećim licima;
 - iscrpljuje radom, uskraćuje san i drugu vrstu odmora, prijeti izbacivanjem iz stana i oduzimanjem djece;
 - seksualno uznemirava drugog člana porodice;
 - uhodi i na drugi način grubo uznemirava drugog člana porodice;
 - oštećuje ili uništava zajedničku imovinu ili imovinu drugog člana porodice ili pokušava da to učini;

- uskraćuje osnovna sredstva za egzistenciju drugom članu porodice;

- drskim ponašanjem ugrožava porodični mir člana porodice sa kojim ne živi u porodičnoj zajednici.

Nasilje u porodici može biti i nečinjenje, ako član porodice ne vodi

dovoljno brigu o:

- ishrani, higijeni, odijevanju, medicinskoj zaštiti ili redovnom pohađanju škole ili ne sprječava dijete u štetnom druženju, skitnji, prosjačenju ili krađi ili na drugi način u većoj mjeri zanemaruje podizanje i vaspitanje djeteta;

- ishrani, higijeni, odijevanju ili medicinskoj zaštiti drugog člana porodice o kome je dužan da se stara, a kome je potrebna posebna pomoć zbog bolesti, invaliditeta, starosti ili drugih ličnih svojstava zbog kojih nije sposoban da se stara o sebi.

Teži oblik nasilja u porodici je kad član ili članovi porodice prikrivaju člana porodice sa posebnim potrebama

NASILJE NAD ŽENAMA

9. Istanbulska konvencija

Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori, broj 4/2013"), poznata kao Istanbulska konvencija, definiše

(član 4) da nasilje nad ženama predstavlja kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i podrazumijeva sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode ili mogu da dovedu do fizičke, seksualne, psihičke ili ekonomske povrede ili patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu ili arbitrarno lišavanje slobode, bilo u javnosti ili u privatnom životu, a da rodno zasnovano nasilje nad ženama predstavlja nasilje koje je usmjereno protiv žene zato što je žena ili je efekat tog nasilja veći zato što je žena.

Država Crna Gore se međunarodnim dokumentima za zaštitu ljudskih prava, kao i svojim zakonima, obavezala na zaštitu žena od svih vidova nasilja i sprječavanje, procesuiranje i eliminisanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

DA LI JE NASILJE U PORODICI SAMO ONO KOJE SE DEŠAVA U PORODIČNOM DOMU ?

Nasilje u porodici je kažnjivo bilo gdje da se desi (u porodičnom domu, na radnom mjestu, školi, na ulici, ugostiteljskom objektu ili bilo kojem drugom mjestu)

KO SU ŽRTVE, A KO UČINIOCI NASILJA U PORODICI

S obzirom da se radi o nasilju u porodici, i žrtva nasilja i učinilac nasilja u porodici mogu biti samo članovi porodice, a to su prema Zakonu:

- supružnici ili bivši supružnici, njihova djeca i djeca svakog od njih;
- vanbračni supružnici ili bivši vanbračni supružnici, bez obzira na trajanje vanbračne zajednice, njihova djeca i djeca svakog od njih;

- krvni srodnici i srodnici iz potpunog usvojenja u pravoj liniji bez ograničenja, a u pobočnoj liniji zaključno sa četvrtim stepenom;

Nasilje u porodici je bilo koje ponašanje nekog člana porodice kojim se ugrožava fizički, psihički, seksualni ili ekonomski integritet, mentalno zdravlje i spokojstvo drugog člana porodice. Nasilje u porodici može biti i nečinjenje, ako član porodice ne vodi dovoljno brigu o djetetu ili drugom članu porodice o kome je dužan da se stara.

- srodnici iz nepotpunog usvojenja; • tazbinski srodnici zaključno sa drugim stepenom u bračnoj ili vanbračnoj zajednici;
- lica koja žive u istom porodičnom domaćinstvu, bez obzira na srodstvo;
- lica koja imaju zajedničko dijete ili je dijete začeto.

Ovakvo određenje članova porodice obezbjeđuje zaštitu svih ovih lica ako su žrtve nasilja u porodici. S druge strane, obezbjeđuje se kažnjavanje bilo koga od ovih lica ako čini nasilje.

10.

ORGANI I USTANOVE KOJE OBEZBJEĐUJU ZAŠTITU OD NASILJA

Zaštitu žrtve nasilja u porodici dužni su da obezbijede:

policija,

organ za prekršaje,

Državno tužilaštvo,

centar za socijalni rad

ili druga ustanova socijalne i dječje zaštite, zdravstvena ustanova, kao i drugi organ i ustanova koji se bave zaštitom.

Zaštitu žrtvi nasilja u porodici mogu pružiti i nevladina organizacija, drugo pravno i fizičko lice.

Institucije su dužne da se međusobno obavještavaju i jedne drugima pružaju pomoć, a sve u cilju sprečavanja i otkrivanja nasilja, otklanjanja uzroka i pružanja pomoći žrtvi u uspostavljanju uslova za bezbjedan život.

11. PRAVA ŽRTVE NASILJA U PORODICI

Žrtva nasilja u porodici ima pravo na psihosocijalnu i pravnu pomoć i socijalnu i medicinsku zaštitu. Ova pomoć i zaštita se obezbijeduje u skladu sa zakonima kojima se uređuje socijalna i dječja zaštita, zdravstvena zaštita i besplatna pravna pomoć, kao i sa međunarodnim dokumentima na čiju promjenu se Crna Gora obavezala (npr. Istanbulska konvencija Savjeta Evrope).

Mjere koje se preduzimaju u cilju zaštite i podrške žrtvama treba da ispunjavaju sljedeće kriterijume:

- da su zasnovane na razumijevanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici iz rodne perspektive i da su usmjerene na ljudska prava i bezbjednost žrtve;
 - da su zasnovane na integrisanom pristupu koji uzima u obzir odnos između žrtava, učinilaca, djece i njihovog šireg društvenog okruženja;
 - imaju za cilj izbjegavanje sekundarne viktimizacije žrtava
 - imaju za cilj osnaživanje i ekonomsku nezavisnost žena žrtava nasilja;
 - da odgovaraju na specifične potrebe ugroženih osoba, uključujući i djecu-žrtve i da su im dostupne.
- Pružanje usluga ne smije da zavisi od spremnosti žrtve da podnese prijavu, ili svjedoči protiv bilo kog učinioca.

1. PRAVO NA OBEZBJEĐENJE

Polijski službenik je dužan da prati žrtvu u stan ili drugi prostor za stanovanje prilikom uzimanja ličnih stvari koje su joj neophodne u svakodnevnom životu, osim ako se žrtva tome izričito protivi. Pratnja policije se može tražiti i radi obezbjeđenja privremenog smještaja i zbrinjavanja žrtve.

2. PRAVO NA INFORMISANJE

Institucije su obavezne da žrtvu nasilja u porodici informišu o svim njenim pravima i načinima ostvarivanja prava, nadležnostima i postupanjem institucija, s mjerama i radnjama koje će u daljem postupanju preduzeti na zaštiti njene bezbjednosti. Takođe, žrtva ima pravo i na broj telefona policijskog službenika zaduženog za sprovođenje izrečene zaštitne mjere.

3. POVJERLJIVOST INFORMACIJA

Organi, ustanove, organizacije i

druga pravna i fizička lica dužni su da čuvaju povjerljivost informacija o nasilju u porodici i da obezbijede zaštitu podataka o ličnosti, ne samo žrtve, već i učinioca nasilja i drugih članova porodice.

3. PRAVO ŽRTVE DA IZABERE POVJERLJIVO LICE

Žrtva može izabrati povjerljivo lice koje će prisustvovati svim postupcima i radnjama u vezi zaštite. Povjerljivo lice može biti član porodice, lice iz organa, ustanove, nevladine organizacije i drugog pravnog lica ili drugo lice u koje žrtva ima povjerenje. Povjerljivo lice ne može biti učinilac nasilja. Žrtva može izabrati povjerljivo lice prije ili u toku postupka i preduzimanja radnji u vezi zaštite.

4. PRAVO NA BESPLATNU PRAVNU POMOĆ

Žrtva nasilja u porodici ima pravo na besplatnu pravnu pomoć pod istim uslovima kao i ostala lica, što

znači da to pravo može ostvariti samo ako je:

- korisnik materijalnog obezbjeđenja porodice ili nekog drugog prava iz socijalne zaštite u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna i dječja zaštita;
- dijete bez roditeljskog staranja;
- lice sa posebnim potrebama;
- žrtva krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i trgovina ljudima;
- lice slabog imovnog stanja. Nakon saznanja za nasilje, policija je dužna da, bez odlaganja preduzme radnje i mjere u cilju zaštite žrtve. O žrtvi ili članu porodice koji je učinio nasilje ne smije se javno objaviti informacija na osnovu koje se može prepoznati žrtva ili član porodice žrtve, osim ako je punoljetna žrtva sa tim izričito saglasna.

Nadležni organi su obavezni da omoguće prisustvo povjerljivog lica u svim postupcima i radnjama u koje je uključena žrtva, a koji su u vezi sa odnosima u porodici.

Samo žrtva krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici ima pravo na besplatnu pravnu pomoć bez obzira na druge okolnosti.

5. **PRAVO NA NAKNADU ŠTETE**

Žrtva nasilja u porodici ima pravo na naknadu štete prouzrokovane

prekršajem ili nastale usljed izvršenja krivičnog djela nasilja u porodici. Žrtva, u svojstvu oštećenog/e može istaći imovinskopravni zahtjev za naknadu štete u prekršajnom, odnosno krivičnom postupku koji se vodi protiv okrivljenog učinioca nasilja, a naknadu štete može tražiti i tužbom u parničnom postupku.

KO MOŽE PRIJAVITI NASILJE U PORODICI

Prijavljivanje nasilja u porodici nije samo pravo žrtve tog nasilja ili drugih članova porodice.

Obaveza je državnih organa, drugih organa, zdravstvenih, obrazovnih i drugih ustanova da prijave policiji učinjeno nasilje za koje saznaju u vršenju svojih poslova.

Dakle, svi organi i ustanove do kojih, zbog prirode poslova koje vrše, može doći informacija o postojanju nasilja u porodici dužni

su da to nasilje prijave.

Prijavu o učinjenom nasilju dužno je da policiji podnese odgovorno lice u organu ili ustanovi, kao i zdravstveni i socijalni radnik, nastavnik, vaspitač i svako drugo lice koje, u vršenju svojih poslova, sazna za učinjeno nasilje. Radi se o licima čiji je posao takav da mogu u neposrednom kontaktu sa žrtvom nasilja da primijete, odnosno identifikuju posljedice nasilja i zato je na njima najveća odgovornost za prijavljivanje nasilja i pokretanje mehanizama zaštite.

Organ za prekršaje i policija dužni su da obavijeste centar za socijalni rad o prijavljenom nasilju, radi preduzimanja mjera zaštite i pomoći žrtvi, iz okvira svoje nadležnosti.

KOME SE MOŽE PRJAVITI NASILJE

122

Nasilje u porodici se prijavljuje policiji.

Za pomoć se možete obratiti i ženskim nevladinim organizacijama koje pružaju specijalizovnu vrstu podrške, pomoć prilikom prijavljivanja nasilja, ali i u svim ostalim postupcima koje su u vezi sa pretrpljenim nasiljem.

Neke od njih pružaju pratnju povjerljivog lica, besplatnu pravnu pomoć, psihološko savjetovanje i smještaj u skloništu

18.

OBAVEZA HITNE INTERVENCIJE PO PRIJAVI NASILJA

Nakon saznanja za nasilje, policija je dužna da, bez odlaganja preduzme radnje i mjere u cilju zaštite žrtve.

Policija postupa u skladu sa ovlašćenjima koja su joj data zakonima, a to podrazumijeva:

- zaštitu života i zdravlja žrtve nasilja; • privođenje učinioca nasilja;
- podnošenje zahtjeva za određivanje zaštitne mjere;
- pokretanje prekršajnog postupka;
- podnošenje krivične prijave, ako se radi o krivičnom djelu nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici;
- obavještanje centra za socijalni rad;
- obavještanje odgovarajuće zdravstvene ustanove, radi pružanja medicinske pomoći i sl.

Policijski službenik može, radi otklanjanja opasnosti po fizički integritet žrtve, narediti učiniocu nasilja udaljenje ili

zabranu vraćanja u stan ili drugi prostor za stanovanje, koja ne može trajati duže od tri dana. Pisano naređenje o udaljenju ili zabrani vraćanja u stan ili drugi prostor za stanovanje policijski službenik mora uručiti učiniocu nasilja i žrtvi odmah, a najkasnije u roku od dva časa, u prisustvu punoljetnog lica koje može biti drugi policijski službenik, a koje nije član porodice. Pisano naređenje mora da sadrži: dan i čas udaljenja ili zabrane vraćanja u stan ili drugi prostor za stanovanje; granice područja u kojima se učinilac nasilja ne smije kretati, boraviti ili približiti žrtvi i adresu boravka učinioca nasilja za vrijeme trajanja udaljenja ili zabrane vraćanja.

Prilikom napuštanja stana ili drugog prostora za stanovanje učinilac nasilja ima pravo da uzme svoje lične stvari neophodne za svakodnevni život i obavezu da preda policijskom službeniku ključeve od stana ili drugog prostora za stanovanje.

Takođe, policijski službenik je dužan da prati žrtvu u stan ili drugi prostor za stanovanje prilikom uzimanja ličnih stvari koje su joj neophodne u svakodnevnom životu, osim ako se žrtva tome izričito protivi. Ovu radnju policijski službenik može izvršiti i u slučaju obezbjeđenja privremenog smještaja i zbrinjavanja žrtve.

Centar za socijalni rad, odnosno druga ustanova socijalne i dječje zaštite, zdravstvena ustanova, kao i drugi organ i ustanova koji se bave zaštitom dužni su da, bez odlaganja, pruže zaštitu i pomoć žrtvi u skladu sa svojim nadležnostima. U slučaju hitne intervencije, kad su ugroženi život, zdravlje i razvoj žrtve nasilja u porodici, centar za socijalni rad dužan je da pruži usluge neodložne intervencije radi osiguranja bezbjednosti u tim situacijama.

Ove usluge se obezbjeđuju 24 časa dnevno. Zaposleni u zdravstvenim ustanovama u slučaju sumnje na bilo koji oblik nasilja imaju obavezu da prvo ukažu neophodnu medicinsku pomoć žrtvi, zatim da dokumentuju povrede (izdaju žrtvi ljekarski nalaz sa opisom povreda) bez naplate, a onda prijave slučaj policiji ili centru za socijalni rad. Kada je žrtva dijete, postoji posebno propisan postupak kojeg medicinari moraju da se pridržavaju.

Prilikom razgovora sa žrtvom nasilja, učnilac nasilja ne smije biti prisutan u istoj prostoriji. Policijski službenik može, u slučaju potrebe, lišiti slobode učinioca nasilja, odnosno udaljiti ga iz stana ili drugog prostora za stanovanje.

Ove usluge, prije svega, podrazumijevaju smještaj u ustanovu, prihvatilište - sklonište ili u drugu vrstu smještaja. Usluge neodložne intervencije centar za socijalni rad pruža uz obaveznu saradnju sa drugim nadležnim organima i službama, koji su dužni da vode brigu o svim potrebama žrtve i omoguće joj pristup svim oblicima pomoći i zaštite.

O potrebi pružanja usluge neodložne

intervencije žrtvi nasilja u porodici centar za socijalni rad obavještava policija ili bilo koji drugi organ ili ustanova koji prvi stupi u kontakt sa žrtvom nasilja. Hitna intervencija svakako podrazumijeva i obavezu zdravstvenih ustanova da pruže potrebnu medicinsku pomoć žrtvi nasilja u porodici

ZA NASILJE NEMA OPRAVDANJA PRIJAVI NASILJE NE BUDI SAUCESNIK U ZLOCINU

13. PLAN POMOĆI ŽRTVI I SOCIJALNA ZAŠTITA

Sljedeća faza zaštite i pomoći žrtvi nasilja u porodici je utvrđivanje plana pomoći žrtvi i koordinacija aktivnosti u procesu pomoći žrtvi. Plan pomoći utvrđuje i aktivnosti u procesu pomoći žrtvi koordinira stručni tim koji obrazuje centar za socijalni rad od predstavnika te ustanove, organa i službi lokalne uprave, policije, nevladinih organizacija i stručnjaka koji se bave pitanjima porodice. Stručni tim može obrazovati i drugi organ, ustanova ili organizacija koja se bavi zaštitom. Plan pomoći žrtvi sadrži mjere koje je potrebno preduzeti u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna i dječja zaštita.

Socijalna zaštita žrtve obuhvata materijalnu i nematerijalnu pomoć, smještaj i usluge socijalnog rada kao što su savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge koje obuhvataju savjetovanje, terapiju, medijaciju, SOS telefon i druge usluge. Kad su u pitanju djeca i lica sa posebnim potrebama, centri za socijalni rad su obavezni da formiraju posebne timove koji će, najmanje jednom mjesečno, obilaziti porodice u kojima su smještena ili žive djeca i lica sa posebnim potrebama, kontrolisati postupanje prema tim licima i na osnovu utvrđenog stanja o tome sačiniti pisani izvještaj.

Centri za socijalni rad su obavezni da, najmanje jednom u šest mjeseci, Ministarstvu rada podnesu pisani izvještaj o stepenu ostvarivanja socijalne zaštite djece i lica sa posebnim potrebama.

14.

POSTUPANJE AKO SU DJECA SVJEDOCI ILI ŽRTVE NASILJA U PORODICI

- Dijete žrtva i dijete svjedok nasilja nad ženama i nasilja u porodici treba da dobije posebne mjere zaštite koje su u najboljem interesu djeteta.
- U slučajevima gdje su djeca žrtve ,ili svjedoci nasilja u porodici sve institucije su dužne da hitno/neodložno prijave

slučaj policiji.

- Dijete uvijek daje svoj iskaz u prisustvu povjerljivog lica koje, po pravilu, samo bira ili mu se ono određuje od strane za to ovlaštenog lica radi zaštite njegovog najboljeg interesa. Počinilac nasilja ne može biti povjerljivo lice, čak ni ukoliko ga dijete izabere. Prilikom davanja iskaza, mora biti prisutan psiholog/psihološkinja.
- Dijete se mora upoznati sa činjenicom da ne mora odgovarati na sva pitanja, ukoliko ne želi
- Ne suočavati dijete - žrtvu porodičnog nasilja i učinioca nasilja.
- Prilikom dodjele starateljstva i prava na posjetu djece, slučajevi nasilja obuhvaćeni zakonom moraju biti uzeti u obzir.
- Institucije su dužne da preduzmu sve zakonodavne ili druge mjere kako bi obezbijedile da ostvarivanje svakog prava na posjetu ili starateljstvo ne ugrozi prava i bezbjednost žrtve ili djece.

POSTUPANJE AKO SU DJECA SVJEDOCI ILI

ŽRTVE NASILJA U PORODICI

U slučaju saznanja/sumnje o učinjenom nasilju u porodici u kojem je dijete žrtva ili svjedok nasilja u porodici, stručni radnik/radnica centra za socijalni rad hitno/neodložno prijavljuje slučaj policiji, hitno utvrđuje plan pomoći i mjere za zaštitu djeteta, rukovodeći se, u svakom konkretnom slučaju, principom najboljeg interesa djeteta. Centar za socijalni rad je dužan da:

- kontinuirano prati slučaj i najmanje jednom mjesečno obilazi porodicu u kojoj se dijete - žrtva nasilja u porodici nalaz

- ostvaruje i da kontinuirano održava kontakt sa stručnjacima iz zdravstvenih i vaspitno-obrazovnih ustanova (predškolske, osnovnoškolske i srednjoškolske ustanove)

- pruža socijalno-psihološku ekspertizu o psihosocijalnom statusu djeteta i posljedicama nasilja.

- najmanje dva puta godišnje ministarstvu nadležnom za poslove socijalnog staranja podnosi objedinjeni pisani izvještaj o zaštiti prava djeteta - žrtve nasilja u porodici i stepenu ostvarivanja socijalne zaštite u odnosu na njega.

15.

ZASTITNE MJERE

ZAŠTITA ŽRTVE IZRICANJEM ZAŠTITNIH MJERA

Zaštitne mjere se izriču radi sprječavanja i suzbijanja nasilja, otklanjanja posljedica učinjenog nasilja i preduzimanja efikasnih mjera prevaspitanja učinioca nasilja i otklanjanja okolnosti koje pogoduju ili podstiču vršenje novog nasilja. Učiniocu nasilja može se izreći jedna ili više zaštitnih mjera:

1) udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje;

2) zabrana približavanja;

3) zabrana uznemiravanja i uhođenja;

4) obavezno liječenje od zavisnosti;

5) obavezni psihosocijalni tretman.

1.

Udaljenje iz stana može se izreći učiniocu nasilja koji sa žrtvom živi u stanu ili drugom prostoru za stanovanje ako postoji opasnost da ponovo učini nasilje. Za izricanje ove mjere nije bitno u čijem je vlasništvu stan ili drugom prostoru za stanovanje. Učinilac nasilja kome je

izrečeno udaljenje iz stana dužan je da odmah napusti stan ili drugi prostor za stanovanje. Udaljenje iz stana izriče se u trajanju koje ne može biti kraće od trideset dana niti duže od šest mjeseci.

2.

Zabrana približavanja žrtvi može se izreći učiniocu nasilja ako postoji opasnost da ponovo učini nasilje ili ako bi prisustvo učinioca nasilja u blizini žrtve kod žrtve stvaralo visok stepen duševne patnje koja, kraće ili duže vrijeme, onemogućava normalne psihičke aktivnosti žrtve. Organ za prekršaje je dužan da u rješenju o zabrani približavanja odredi mjesto ili područje u kojem se učinilac nasilja ne smije približiti žrtvi. Zabrana približavanja izriče se u trajanju koje ne može biti kraće od trideset dana niti duže od jedne godine

3.

Zabrana uznemiravanja i uhođenja žrtve može se izreći učiniocu nasilja ako postoji opasnost da ponovo učini nasilje. Ova zaštitna mjera izriče se u trajanju koje ne može biti kraće od trideset dana niti duže od jedne godine

4. Obavezno liječenje od zavisnosti može se izreći učiniocu nasilja koji usljed zavisnosti od alkohola, opojnih droga ili psihotropnih supstanci učini nasilje, a postoji opasnost da zbog te zavisnosti ponovo učini nasilje. Ova zaštitna mjera traje dok postoji potreba za liječenjem, ali ne duže od jedne godine.

5.

Obavezni psihosocijalni tretman može se izreći učiniocu nasilja radi otklanjanja

uzroka nasilničkog ponašanja i prevaspitanja, odnosno u cilju smanjivanja i otklanjanja opasnosti da ponovo učini nasilje. Ova zaštitna mjera traje do prestanka razloga zbog kojeg je izrečena, ali ne duže od šest mjeseci. Ova zaštitna mjera sprovodi se u zdravstvenoj ustanovi kojoj se učinilac nasilja u porodici mora javiti u roku koji mu je odredio organ za prekršaje rješenjem. Ukoliko se ne javi u tom roku, zdravstvena ustanova o tome obavještava organ za prekršaje i centar za socijalni rad.

KO ODREĐUJE ZAŠTITNE MJERE

Zaštitne mjere izriče organ za prekršaje. Organ za prekršaje može učiniocu nasilja izreći jednu ili više zaštitnih mjera. Porodični zakon u dijelu kojim se uređuju prava djeteta ostavlja organu za prekršaje mogućnost da u slučaju nasilja u porodici donese odluku o odvajanju djeteta od roditelja. Takođe, u slučaju nasilja u porodici organ za prekršaje može donijeti odluku o ograničavanju prava djeteta da održava lične odnose sa roditeljem sa kojim ne živi.

STOP
NASILJU NAD
ŽENAMA
NE OKREĆI GLAVU
PRJAVI!

KO MOŽE PODNIJETI ZAHTJEV ZA ODREĐIVANJE ZAŠTITNE MJERE

Zahtjev za određivanje zaštitne mjere mogu podnijeti žrtva ili njen zastupnik, centar za socijalni rad, odnosno druga ustanova socijalne i dječje zaštite, policija ili državni tužilac. U slučaju kad je policijski službenik izdao pisano naređenje učiniocu nasilja o udaljenju ili zabrani vraćanja u stan ili drugi prostor za stanovanje dužan je da to naređenje priloži uz službeni izvještaj o događaju i da o tome odmah, a najkasnije u roku od 12 časova, obavjesti organ za prekršaje i centar za socijalni rad. U tom slučaju će organ za prekršaje, u roku od 12 časova, odlučiti da li će izreći zaštitnu mjeru. Zaštitnu mjeru organ za prekršaje može odrediti i po službenoj dužnosti

**BUDI
SIGURNA**

KADA I KAKO SE ODREĐUJE ZAŠTITNA MJERA

Zaštitnu mjeru organ za prekršaje može izreći prije pokretanja i u toku postupka ako ocijeni da je neophodno da se žrtva bez odlaganja zaštiti, a najkasnije u roku od 48 časova od časa prijema zahtjeva. Organ za prekršaje može zatražiti od centra za socijalni rad ili druge ustanove socijalne i dječje zaštite da mu pruži pomoć u pribavljanju potrebnih dokaza i da iznese svoje mišljenje o svrsishodnosti tražene zaštitne mjere. U slučaju kad je organ za prekršaje izrekao zaštitnu mjeru po zahtjevu koji je podnesen prije pokretanja postupka, a podnosilac tog zahtjeva u roku od pet dana ne podnese zahtjev za pokretanje postupka, organ za prekršaje će ukinuti izrečenu zaštitnu mjeru. Organ za prekršaje je dužan da podnosioca zahtjeva upozori na posljedice propuštanja podnošenja zahtjeva. Protiv rješenja o određivanju zaštitne mjere može se izjaviti žalba u roku od tri dana od dana dostavljanja rješenja. O žalbi odlučuje drugostepeni organ u roku od tri dana od dana prijema žalbe. Žalba ne odlaže izvršenje rješenja o određivanju zaštitne mjere. Prije okončanja postupka organ za prekršaje može zaštitnu mjeru izrečenu prije i u toku postupka zamijeniti drugom zaštitnom mjerom.

STOP
NASILJU NAD
ŽENAMA
NE OKREĆI GLAVU
PRIJAVI!

KO VRŠI NADZOR NAD SPROVOĐENJEM ZAŠTITNE MJERE

Lice koje u djelokrugu svog rada sazna da učinilac nasilja ne postupa u skladu sa izrečenom zaštitnom mjerom dužno je da o tome obavijesti organ za prekršaje, centar za socijalni rad, odnosno drugu ustanovu socijalne i dječje zaštite, policiju ili državnog tužioca. Lice koje ne obavijesti nadležne organe o tome da učinilac nasilja ne postupa u skladu sa izrečenom zaštitnom mjerom, može se kazniti za prekršaj novčanom kaznom od 100 do 500 eura. Rješenje o izrečenoj zaštitnoj mjeri organ za prekršaje je dužan da dostavi odmah organu ili ustanovi nadležnoj za sprovođenje izvršenja, a najkasnije u roku od tri dana od dana donošenja rješenja. Rješenje o izrečenoj zaštitnoj mjeri udaljenje iz stana, zabrana približavanja žrtvi i zabrana uznemiravanja i uhođenja žrtve dostavlja se na izvršenje policiji.

KO JE NADLEŽAN ZA IZVRŠENJE ZAŠTITNE MJERE

Policija je nadležna za zaštitne mjere udaljenje iz stana, zabrana približavanja žrtvi i zabrana uznemiravanja i uhođenja žrtve. Ove mjere izvršava organizaciona

jedinica Uprave policije na čijem području žrtva ima prebivalište odnosno boravište. Rukovodilac organizacione jedinice određuje policijskog službenika koji će rukovoditi izvršenjem zaštitne mjere. Policijski službenik koji rukovodi izvršenjem zaštitne mjere, na osnovu obavještenja nadležnih organa i institucija, podataka iz evidencija koje, u skladu sa zakonom, vodi Uprava policije i podataka dobijenih od žrtve i lica iz njenog radnog i životnog okruženja, sačinjava procjenu ugroženosti žrtve koja sadrži:

- podatke o učiniocu nasilja u porodici, njegovom prijavljivanju i ponašanju nakon izricanja zaštitne mjere, ukoliko mu je zaštitna mjera ranije izricana,
- podatke o žrtvi i njenom ponašanju nakon izricanja zaštitne mjere, i
- procjenu ponašanja učinioca i žrtve u toku trajanja zaštitne mjere

Zaštitna mjera udaljenja iz stana ili drugog prostora za stanovanje izvršava se na način da se:

1. omogućiti učiniocu nasilja u porodici da iz stana ili drugog prostora za stanovanje iz kojeg se udaljava uzme lična dokumenta i predmete neophodne za svakodnevnu ličnu upotrebu;
2. učinilac nasilja u porodici upozori da ključeve stana ili drugog prostora za stanovanje iz kojeg se udaljava, preda žrtvi ili licu koje može prisustvovati svim postupcima i radnjama u vezi zaštite žrtve, u skladu sa zakonom, koje će ih predati žrtvi;
3. učinioc nasilja u porodici udalji iz stana ili drugog prostora za stanovanje izvan granica mjesta ili područja određenog

rješenjem o izrečenoj zaštitnoj mjeri

Zaštitna mjera zabrana približavanja žrtvi nasilja u porodici, izvršava se na način da se:

1. blagovremenim preduzimanjem mjera obezbijedi da se učinioc nasilja u porodici, za vrijeme trajanja izvršenja mjere pridržava zabrane dolaska na mjesta ili područja i da se ne približava žrtvi na udaljenosti određenoj rješenjem o izrečenoj zaštitnoj mjeri;
2. učinioc nasilja u porodici u slučaju zaticanja u granicama mjesta ili područja određenog rješenjem o izrečenoj zaštitnoj mjeri, upozori na potrebu poštovanja rješenja o izrečenoj zaštitnoj mjeri, kao i na posljedicu ako ne postupa u skladu sa izrečenom zaštitnom mjerom;
3. na dojavu žrtve ili drugog lica o nepoštovanju rješenja o izrečenoj zaštitnoj mjeri, izađe na mjesto i naredi učiniocu nasilja u porodici da napusti prostor u kojem se nalazi žrtva, ukoliko je do takvog kontakta došlo slučajno i izda naređenje učiniocu nasilja u porodici da se udalji;
4. u slučaju saznanja o namjeri ili planu učinioca nasilja u porodici postupi protivno rješenju o izrečenoj zaštitnoj mjeri ili ugrozi zdravlje i sigurnost žrtve na drugi način, hitno pronađe učinioca nasilja u porodici i liši ga slobode.

Zaštitna mjera zabrana uznemiravanja ili uhođenja žrtve, izvršava se na način da se:

1. u slučaju zaticanja učinioca nasilja u porodici u granicama mjesta ili područja u kojim se učinilac nasilja u porodici ne smije približavati žrtvi ili dojave ili prijave o ponašanju učinioca nasilja u porodici protivno zaštitnoj mjeri, bez odlaganja utvrde okolnosti zbog kojih se učinilac nasilja u porodici nalazi u blizini žrtve ili se nalazio u blizini žrtve, odnosno koje upućuju na postojanje osnova sumnje da krši mjeru na drugi način;

2. u slučaju da je do kontakta između učinioca nasilja u porodici i žrtve došlo slučajno narediti učiniocu nasilja da odmah napusti mjesto ili područje u kojem se nalazi žrtva;

3. ukoliko učinilac nasilja, za uznemiravanje ili uhođenje žrtve, koristi telefonski aparat, policijski službenik uputi žrtvu da od pravnog lica koja pruža telekomunikacione usluge zatraži podatke o vjerodostojnosti telekomunikacionih adresa koje su u određenom vremenskom razdoblju uspostavile vezu sa uređajem koji koristi žrtva i da takve podatke dostavi policijskom službeniku koji rukovodi izvršenjem zaštitne mjere; 38 39

4. ukoliko učinilac nasilja u porodici za uznemiravanje ili uhođenje žrtve, koristi tehnička sredstva ili druga pomagala, policijski službenik koji rukovodi izvršenjem zaštitne mjere će ih privremeno oduzeti, a potvrda izdata u vezi njihovog privremenog oduzimanja dostaviće se uz zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka ili uz krivičnu prijavu nadležnom organu za prekršaje,

odnosno nadležnom državnom tužiocu;

5. učinilac nasilja u porodici, upozori na potrebu poštovanja zaštitne mjere u slučaju kada se zatekne u mjestu ili području u kojem mu je rješenjem o izrečenoj zaštitnoj mjeri zabranjen pristup.

Zaštitna mjera obavezno liječenje od zavisnosti i obavezni psihosocijalni tretman,

izvršava se kao vanbolničko liječenje (u ambulantnim uslovima) ili kao bolničko liječenje zavisnosti, u zdravstvenoj ustanovi koja je najbliža mjestu prebivališta, odnosno boravišta učinioca nasilja u porodici. Učinilac nasilja u porodici dužan je da se javi zdravstvenoj ustanovi u roku određenom u rješenju o određivanju zaštitne mjere.

Zaštitnu mjeru izvršava doktor pojedinac specijalista iz oblasti psihijatrije (u daljem tekstu: doktor) ili terapijski tim koji odredi nadležni organ zdravstvene ustanove. Doktor, odnosno terapijski tim obavještava organ za prekršaje koji je izrekao zaštitnu mjeru o datumu javljanja, prijemu i toku liječenja učinioca nasilja u porodici. Ukoliko se

učinilac nasilja u porodici nije javio u zdravstvenu ustanovu u roku određenom u rješenju o izrečenoj zaštitnoj mjeri, zdravstvena ustanova o tome obavještava organ za prekršaje koji je izrekao zaštitnu mjeru. Doktor, odnosno terapijski tim, izrađuje individualni plan liječenja učinioca nasilja u porodici, u skladu sa načelima kliničke prakse. U izradi individualnog plana učestvuje i učinilac nasilja u porodici.

KAZNE ZA NASILJE PROPISANE ZAKONOM O ZAŠTITI OD NASILJA U PORODICI

Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici predviđena je prekršajna odgovornost za učinioca nasilja, člana porodice, odgovorno i zaposleno lice u državnom organu, drugom organu, zdravstvenoj, obrazovnoj i drugoj ustanovi. Učiniocu nasilja može se izreći novčana kazna od 150 eura ili kazna zatvora od najmanje deset dana.

Ako punoljetni član porodice nasilje počini u prisustvu djeteta kazniće se novčanom kaznom od najmanje 250 eura ili kaznom zatvora od najmanje dvadeset dana. Ako je žrtva djeteta, član porodice koji počini nasilje će se kazniti novčanom kaznom od najmanje 500 eura ili kaznom zatvora od najmanje trideset dana.

Ako član porodice prikriva člana porodice sa posebnim potrebama kazniće se

novčanom kaznom od najmanje 1000 eura kaznom zatvora od najmanje 60 dana. Propisana je i prekršajna odgovornost za zanemarivanje, pa ako član porodice ne vodi dovoljno brigu o ishrani, higijeni, odijevanju, medicinskoj zaštiti ili redovnom pohađanju škole ili ne sprečava dijete u štetnom druženju, skitnji, prosjačenju ili krađi ili na drugi način u većoj mjeri zanemaruje podizanje i vaspitanje djeteta kazniće se novčanom kaznom od 250 eura ili kaznom zatvora od najmanje deset dana. Kazna je istovjetna i kad ne vodi dovoljno brigu o potrebama članova porodice o kojima je dužan da se stara zbog bolesti, invaliditeta, starosti ili drugih ličnih svojstava zbog kojih nije sposoban/sposobna da se stara o sebi. O prijavljenim slučajevima nasilja u porodici, žrtvama tog nasilja, učiniocima nasilja, izrečenim zaštitnim mjerama, kao i o drugim mjerama zaštite i pomoći organi i ustanove koji su dužni da pruže žrtvi pomoć vode evidenciju u skladu sa svojim nadležnostima.

Ako učinilac nasilja ne postupi po naredbi policijskog službenika o udaljenju ili zabrani vraćanja u stan ili drugi prostor za stanovanje kazniće se novčanom kaznom od najmanje 800 eura ili kaznom zatvora od najmanje četrdeset dana

KADA SE NASILJE KAŽNJAVA KAO PREKRŠAJ A KADA KAO KRIVIČNO DJELO

U zavisnosti od težine i posljedica djela nasilje u porodici se može sankcionirati kao prekršaj (sankcije propisane Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici) ili kao krivično djelo. Ukoliko je u pitanju prekršaj, slučaj je u nadležnosti organa za prekršaje. Kad državni tužilac nađe da postoje osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično djelo nasilje u porodici, dužan je da preduzme krivično gonjenje. Po optužbi državnog tužioca odlučuje nadležni sud. Prekršajni postupak je brži, ali su kazne blaže

16. NASILJE KAO KRIVIČNO DJELO

Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici je propisano i kao krivično djelo. Naime, Krivičnim zakonikom propisana je kazna zatvora do jedne godine za onog ko primjenom grubog nasilja ugrožava tjelesni ili duševni integritet člana svoje porodice ili porodične zajednice. Ako je pri izvršenju ovog djela korišćeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo podobno da tijelo teško povrijedi ili zdravlje teško naruši, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine. Ako je usljed ovog djela nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušavanje zdravlja ili su učinjena prema maloljetnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina. Ako je usljed nekog od prethodno navedenih djela nastupila smrt člana porodice ili porodične zajednice, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do dvanaest godina. Takođe, Krivični zakonik propisuje čitav niz inkriminacija koje se mogu dovesti u vezu sa suzbijanjem nasilja u porodici, a posebno u odnosu na zaštitu djece od nasilja, na primjer, obljuba sa djetetom (član 206 KZ), oduzimanje maloljetnog lica (član 217 KZ), promjena porodičnog stanja (član 218 KZ), zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica (član 219 KZ), nedavanje izdržavanja (član 221 KZ), kršenje porodičnih obaveza (član 222 KZ),

PROCEDURE I INSTITUCIONALNA SARADNJA U VEZI S PORODIČNIM NASILJEM I NASILJEM NAD ŽENAMA

U skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici, 25. novembra 2011. godine, u Podgorici, potpisan je Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, kojim su utvrđene procedure i institucionalna saradnja u vezi sa nasiljem u porodici i nasiljem nad ženama.

Protokol su potpisali/e predstavnici/ce Ministarstva pravde, Vrhovnog suda, Vrhovnog državnog tužilaštva, Ministarstva prosvjete i sporta, Ministarstva zdravlja, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Uprave policije i Vijeća za prekršaje Crne Gore. Krivično djelo je i kad neko prekrši mjere zaštite od nasilja u porodici koje mu je sud ili drugi državni organ odredio na osnovu zakona, što podrazumijeva i kršenje mjera zaštite propisane Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici koje su navedene. Za ovo krivično djelo može se izreći novčana kazna ili zatvor do šest mjeseci. 42 43 Cilj Protokola jeste da se

uspostavi multidisciplinarna saradnja s jasno razrađenim postupanjima svakoga organa i ustanove. Protokol je sačinjen tako da poštuje osnovne principe proizišle iz konvencija i zakona i odnosi se na sveobuhvatnu zaštitu članova porodice od nasilja.

KONTAKTI INSTITUCIJA / ORGANIZACIJA KOJE PRUŽAJU ZAŠTITU OD NASILJA

POLICIJA : Dežurna služba za hitne pozive: 122

SOCIJALNE SLUŽBE

Berane: 051 230 128, 234 966

Andrijevića: 051 230 920

INSTITUCIJA ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA: 020 241 642

NEVLADINE ORGANIZACIJA :

Nvo crnogorska iskra
068-415-343

OSNOVNI SUD

Berane: 050 233 344

**ZA NASILJE
NEMA OPRAVDANJA
PRIJAVI NASILJE NE
BUDI SAUCESNIK U
ZLOčinU**

Informator

Projekat Savjetovalište Servis za suzbijanje porodičog nasilja

Autorke:

**Mr Ana Golubović Popović
Danijela Bojović
Dr Zuhra Hadrovic
Marijana Lutovac Tmušić
Dragana Popovic**

Izdavač:

Nvo Crnogorska ISKRA Berane

Facebook: NVO Iskra Berane

Instagram: Iskra.nvo

web: www.iskra.org.me

E-mail : info@iskra.org.me

Tel: 068-415-343

Tiraž: 100

**Ministarstvo finansija i socijalnog staranja
Projekat "Savjetovalište - servis za suzbijanje porodičog nasilja" finasiran od strane
Ministartva finansija i socijalnog staranja u 2021.godini na Javnom konkursu "
Zastita od nasilja nad zenama i nasilja u porodici "**